

AANPAK GEBIEDSPROCES ZUID-HOLLANDSE DELTA

om te komen tot een gebiedsplan 1.0 als onderdeel van het ZH-PLG

VOORNE-PUTTEN, GOEREE-OVERFLAKKEE, HOEKSCHE WAARD,
EILAND VAN DORDT, IJSSELMONDE

Behorend bij de inhoudelijke NPLG-gebiedsverkenning Zuid-Hollandse Delta d.d. juni 2022

Versie: februari 2023

AANLEIDING

Op 22 november 2022 hebben Gedeputeerde Staten het startdocument ZH-PLG vastgesteld, waarin is beschreven hoe Provincie Zuid-Holland wil komen tot een eerste gebiedsprogramma zoals opgedragen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Eén van de hoofdlijnen in die aanpak is dat er vanuit drie kerngebieden input wordt gevraagd in de vorm van een kerngebiedsplan met voorstellen voor maatregelenpakketten om de doelen te behalen, met een inschatting van de benodigde financiële middelen. De provincie integreert die voorstellen in één gebiedsprogramma en vraagt op basis daarvan het Rijk middelen uit het Transitiefonds Landelijk Gebied en uit andere fondsen/regelingen (Klimaatfonds, GLB) om de maatregelen te realiseren.

De Zuid-Hollandse Delta is één van de drie kerngebieden in Zuid-Holland. Deze notitie beschrijft de aanpak om gezamenlijk met de partners in dit gebied te komen tot een gedragen gebiedsplan dat voldoet aan de eisen en doelstellingen van het NPLG, als onderdeel van het Zuid-Hollandse gebiedsprogramma 1.0 dat vóór 1 juni a.s. moet worden opgeleverd aan de minister.

SAMENWERKEN MET VIJF DEELGEBIEDEN

De Zuid-Hollandse Delta kent vijf deelgebieden:

- Voorne-Putten
- Goeree-Overflakkee
- Hoeksche Waard
- Eiland van Dordt
- IJsselmonde

Elk deelgebied kent een gezamenlijk trekkerschap door gemeente(n), waterschap en provincie. De provincie faciliteert deze deelgebieden waar nodig met (onafhankelijke) procesbegeleiding. In deze deelgebieden wordt de grootste inspanning geleverd om zoveel mogelijk lokale stakeholders op zo laag mogelijk schaalniveau te betrekken bij de totstandkoming van een eigen gebiedsagenda met maatregelen en projecten die bijdragen aan doelbereik. Daarnaast leveren de deelgebieden input/bouwstenen voor de op te leveren strategie en toekomstperspectief voor de Zuid-Hollandse Delta. Lokale stakeholders betreffen met name agrariërs en natuurbeherende organisaties in het gebied. De samenwerkingsstructuur bestaat uit één of meer ambtelijke werkgroepen met verschillende stakeholders en een bestuurlijke kop- of stuurgroep. In een aantal deelgebieden wordt al gewerkt aan een eigen landbouwvisie met lokale agrariërs als één van de bouwstenen voor het hele proces.

AANPASSING SCOPE GEBIEDSSCOPE ZUID-HOLLANDSE DELTA

In juni 2022 jl. is een eerste inhoudelijke gebiedsverkenning uitgevoerd naar de onderwerpen in het NPLG (zie bijlage). Hierbij is een iets beperktere omvang van het gebied gehanteerd. In het startdocument ZH-PLG dat in november jl. is vastgesteld, heeft GS besloten om het gebied IJsselmonde e.o. toe te voegen als deelgebied aan de gebiedsscope van ZHD. Hiermee krijgt de Zuid-Hollandse aanpak een provinciebrede dekking.

OP TE LEVEREN PRODUCT

Het tijdpad om samen met gebiedspartners te komen tot een eerste gebiedsplan is zeer kort. Anders dan in het gebied Veenweiden zijn er nog geen lopende gebiedsprocessen gaande op het gebied van de NPLG-doelen en is de voor besluitvorming benodigde governance-infrastructuur nog niet gebiedsdekkend georganiseerd. Daarom focussen we op een eerste versie van het gebiedsplan dat weliswaar voldoet aan de minimeisen die in het kader van NPLG worden gesteld, maar nog niet zal leiden tot volledig doelbereik op alle NPLG-onderwerpen. Wel is het streven om op de nog ontbrekende onderdelen in hoofdlijnen aan te geven welke richtingen voor het gebied logisch zijn om in de volgende fases van het NPLG samen met de gezamenlijke partners verder uit te werken. In de versie 2.0 zal het gebiedsplan dan worden aangevuld met strategische keuzes en maatregelen die nog meer nodig zullen zijn in het gebied om wel te komen tot volledig doelbereik op de NPLG-onderwerpen. Hiermee geven wij invulling aan het meerjarige cyclische proces zoals genoemd in het startdocument (pagina 2, onder punt 6).

Het gebiedsplan voor de Zuid-Hollandse Delta moet minimaal de volgende elementen bevatten:

1. een gebiedsfoto;
2. een perspectief op het gebied, en een strategie om de doelen te bereiken;
3. een maatregelpakket voor ten minstestikstofreductie en natuurherstel;
4. uitvoering van spijtvrije maatregelen voor alle doelen;
5. integratie van lopende processen.

De mate van uitwerking van deze elementen zal in elke cyclus van het NPLG meer invulling krijgen.

Schematisch gezien stellen wij dit als volgt voor:

Focus en stappen producten NPLG

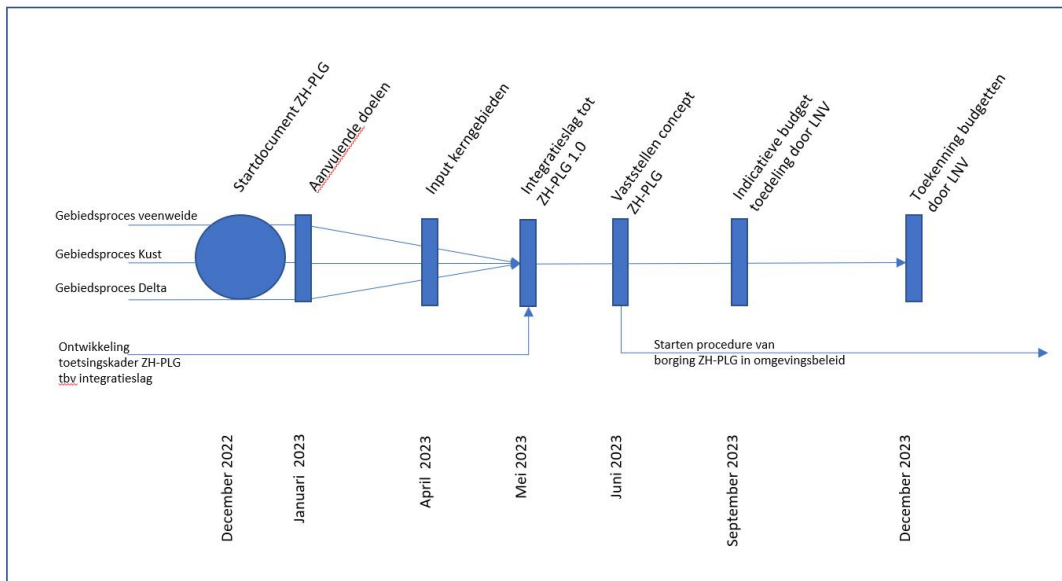
Aan de slag met....

Toetsing EA T0 =2018		Toetsing EA T0 =2018			
1.0 (juli 2023)		2.0 (2024)		3.0 (2025)	
Huidig beeld 2022 0-situatie (=2018) + data opgaven tm 2022 (toetsing per opgave verschillende peiljaren?)		Actueel beeld. - +1-situatie - geactualiseerde opgaven		Actueel beeld. - +2-situatie - geactualiseerde opgaven	
Inventariseren: - Nog te realiseren NNN - GGA Stikstof maatregelen - KRW projecten (lopend) - Spijtvrije maatregelen op deelgebiedniveau die bijdrage aan de NPLG doelen + landbouw. Benoemen benodigde instrumenten en/of middelen.		Aanvullende projecten: - Natuurdoelen - Stikstofdoelen - Waterdoelen - Klimaatdoelen - Landbouw Meerjarige instrumenten en middelen uitwerken		Aanvullende projecten: - Natuurdoelen - Stikstofdoelen - Waterdoelen - Klimaatdoelen - Landbouw Meerjarige instrumenten en middelen borgen	
- Doorgronden opgaven per deelgebied - Omschrijving met welke aanpak (op hoofddijnen) de doelen bereikt worden - Effect van de structureerde keuzes op gebieds- en deltaniveau		- Aanpak(ken) per doel verder uitgewerkt. - Structurerende keuzes omzetten in beleidskaders.		- Aanpak(ken) per doel verder uitgewerkt. - Uitwerking structurerende keuzes verder borgen in beleid.	
- Landbouwvisie - Ruimtelijke puzzel - Water kwaliteit en kwantiteit - Natuur(herstel) ontwikkeling - Sociaal economische analyse		Meer uitgebreid perspectief.		Vaststellen/borgen integraal perspectief in omgevingsvisies en -beleid	

TIJDSPAD TOT 1 JUNI 2023

Het tijdspad om te komen tot een provinciaal gebiedsprogramma is als volgt:

Voor het gebiedsproces Zuid-Hollandse Delta is dit tijdspad leidend. Daarmee komen we voor het gebiedsplan ZHD tot de volgende planning tot 1 juni:

- **November:** Startbijeenkomst gebiedspartners (heeft plaatsgevonden op 8 november jl.)
- **December:** eerste Regiegroep ZHD (heeft plaatsgevonden op 8 december jl.)
- **Januari:** gebiedsbijeenkomst over gezamenlijke kennisbasis t.b.v. gebiedsfoto + eerste aanzet maatregelenpakket met lopende projecten (heeft plaatsgevonden op 20 januari jl.)
- **Februari:** gebiedsbijeenkomst t.b.v. Strategie Zuid-Hollandse Delta
- **Februari:** tweede Regiegroep ZHD (gepland op 23 februari a.s.)
- **Maart:** gebiedsbijeenkomst t.b.v. Toekomstperspectief Zuid-Hollandse Delta
- **April:** input deelgebieden integreren tot gebiedsplan en maatregelenpakket Zuid-Hollandse Delta
- **Begin mei:** bespreking gebiedsplan in Regiegroep ZHD
- **Eind mei:** integratie met kerngebiedsplannen Veenweiden en Kust & Duinen tot provinciaal programma

In overleg met de gebiedspartijen wordt de planning voor het gebiedsproces gaandeweg verder uitgewerkt. Feedback uit het geïntegreerde provinciale programma is de eerste input voor de volgende NPLG-cyclus.

INHOUDELIJKE COMPONENTEN GEBIEDSPAN

GEBIEDSFOTO 1.0

Nul-situatie in beeld

Afgelopen zomer is ambtelijk een eerste inhoudelijke verkenning uitgevoerd (zie bijlage) naar de uitgangssituatie in het gebied met betrekking tot de NPLG-doelen en een eerste inschatting gemaakt van de

omvang van de (rest-) opgave op de doelen voor natuur, water en klimaat in het gebied. Dit heeft een eerste beeld opgeleverd van waar de grootste opgaven en kansen in het gebied lijken te liggen:

Eerste stap met de partijen in het gebied is om dit beeld op basis van beschikbare data en kaartmateriaal scherper te maken en op te werken tot een eerste 'gebiedsfoto' van het gebied, als basis voor een op te stellen strategie en maatregelenpakket.

Doelen en opgaven in beeld

Voor het verder uitwerken van de strategie is het belangrijk om gezamenlijk met de partijen scherp te krijgen hoe de provinciale doelstellingen die ZH in het kader van het NPLG opgelegd krijgt, worden doorvertaald naar het gebied. Dit zal in belangrijke mate de restopgave en dus de mate van extra inspanning die in het gebied moeten worden geleverd bepalen. We willen daarbij samen met de gebiedspartijen zoeken naar oplossingen.

De exacte doelstellingen t.a.v. stikstofreductie, habitatrichtlijnen en KRW-waardes zijn nog niet allemaal door het Rijk vastgesteld en zullen ook gedurende het gebiedsproces nog worden aangescherpt of veranderen. Waar de doelen wel al zijn gedefinieerd, nemen wij die mee in de gebiedsfoto 1.0. Toevoegingen of aanscherpingen die later volgen, nemen wij mee in gebiedsfoto 2.0 etc.

Overgangsgebieden N2000-gebieden

In het gebied bevindt zich een aantal N2000 gebieden, waarvoor overgangsgebieden moeten worden uitgewerkt om de verschillende drukfactoren (op basis van de natuurdoelanalyses) in die gebieden te verminderen. De relevante drukfactoren die in die overgangsgebieden moeten worden verminderd, kunnen verschillen per gebied. Soms betreft het stikstofreductie, in andere gevallen betreft kan het bijvoorbeeld woningbouwontwikkelingen, recreatiedruk of andere oorzaken betreffen. De natuurdoelanalyses zijn hiervoor leidend.

Onderdeel van onze aanpak is om samen met gebiedspartners te onderzoeken hoe deze overgangsgebieden in ZHD kunnen worden uitgewerkt.

STRATEGIE 1.0

Uit de ambtelijke verkenning komt naar voren dat in de Hollandse Delta de grootste opgave ligt op het gebied van natuur, waterkwaliteit en biodiversiteit. In dit gebied is akkerbouw de belangrijkste grondgebruiker. Een kansrijke strategie voor doelbereik lijkt de stap naar meer natuurinclusieve akkerbouw: minder intensief, meer aandacht voor bodembeheer, minder gewasbeschermingsmiddelen en meer biodiversiteit door bijvoorbeeld akkerranden, groen-blauwe dooradering en herstel krekenstructuur. In het gebied lopen al veel initiatieven en programma's die hier op inzetten. Dankzij programma's als het Europese POP, Innovatieprogramma Landbouw, Programma Groen, Zuid-Hollandse Voedselfamilie, Interbestuurlijk programma Zuidwestelijke Delta en de Regiodeal Zuid-Hollandse Delta zijn tal van projecten gerealiseerd en in uitvoering. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van regeneratieve en natuurinclusieve landbouw en stroteelt, de Pallandtpolder, Buitenland van Rhon en de Leenherenpolder. In de regio wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een biodivers landschap, functionele agrobiodiversiteit en akkerranden, precisie landbouw en openbaar groen en landbouw. Ook is een monitoringsysteem in ontwikkeling waarmee de duurzame prestaties gemonitord en vervolgens beloond kunnen worden door markt en overheid in het project Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw Zuidwestelijke Delta.

Gesprekken met stakeholders over hoe dit ook voor de agrariërs in het gebied op een langvolhoudbare manier kan worden vormgegeven binnen de kaders van de NPLG-doelen en wat daarvoor nodig is, maken een belangrijk onderdeel uit van het gebiedsproces. Er zit veel energie in verschillende deelgebieden om daar landbouwvisies op te ontwikkelen.

Daarnaast wordt ingezet op samen met gebiedspartners uitvoering geven aan de maatregelen die al in de Gebiedsagenda's Stikstof (GGA's) zijn opgenomen voor het gebied ter bescherming van de stikstofgevoelige natuurgebieden. In Zuid-Hollandse Delta betreft dit de GGA Duinen-Eilanden en GGA Biesbosch.

Op basis van deze ingrediënten verwachten we gezamenlijk met onze partners een eerste globale strategie te kunnen opleveren voor het gebiedsplan Zuid-Hollandse Delta. Afhankelijk van hoe de NPLG-doelstellingen zich ontwikkelen en de mate waarin voorgestelde maatregelen als effectief worden beoordeeld om deze doelstellingen te kunnen halen, zal ook de strategie in de versies 2.0, 3.0 etc moeten worden aangevuld en aangescherpt om te kunnen onderbouwen dat de gekozen strategie met bijbehorende maatregelen zal leiden doelbereik.

PERSPECTIEF 1.0

Perspectief voor de akkerbouw als economische sector op de langere termijn zal in dit onderdeel centraal staan. Productieve langvolhoudbare akkerbouw is een belangrijke sociaal economische peiler in het gebied. Een belangrijk vraagstuk hierin, is de zoetwaterbeschikbaarheid op langere termijn. In 2026 wordt de Deltabeslissing hierover herijkt.

Daarnaast wordt de link gelegd met de ruimtelijke puzzel (in het kader van de Nationale Omgevingsvisie). Zodat er ook samenhang ontstaat met andere thema's die in het gebied een plek moeten krijgen, zoals de woonopgave, mobiliteit en energietransitie.

OPBOUWEN MAATREGELENPAKKET VANUIT LOPENDE INITIATIEVEN

Het eerste maatregelenpakket vanuit het gebied, zal vooral worden opgebouwd door (versnellings-)afspraken over de uitvoering van al vastgestelde projecten en initiatieven die gaan bijdragen aan doelbereik. Waar nodig en mogelijk (voldoen aan spelregels LNV) zal voor een deel van deze projecten en initiatieven ook al financiering vanuit het Transitiefonds worden aangevraagd. Bij opgevoerde maatregelen

hoort een onderbouwing op bijdrage aan doelbereik en een financiële calculatie. Ook wordt gevraagd om een sociaaleconomische impactanalyse.

In het gebied zijn de belangrijkste bronnen voor al vastgestelde maatregelen:

- Stikstofagenda Duinen-Eilanden
- Stikstofagenda Biesbosch
- NNN-realisatieprogramma
- KRW/waterprogramma
- Provinciale bossenstrategie
- IBP-VP

Daarnaast is er ruimte om spijtvrije maatregelen op te nemen die zich gedurende het proces al voordoen en bijdragen aan doelbereik.

Grote wateren (Haringvliet, Grevelingen, Biesbosch)

De grote wateren/maatregelen aan deze watersystemen zelf vallen formeel niet onder het NPLG en komen daardoor niet in aanmerking voor middelen vanuit het Transitiefonds. De natuurdoelen voor deze wateren vragen echter wel maatregelen op land (binnen- en buitendijs), of profiteren daarvan. Deze maatregelen vallen wel binnen de scope van het gebiedsplan ZHD. De natuurdoelanalyse van Haringvliet, Grevelingen en Biesbosch worden meegenomen in het zoeken en beoordelen van maatregelen in de verschillende deelgebieden en zullen ook onderdeel uitmaken deel uit van maatregelen pakket. Voor deze opgaven rondom de grote wateren werken we samen met Rijkswaterstaat.

Nieuwe initiatieven van gebiedspartijen

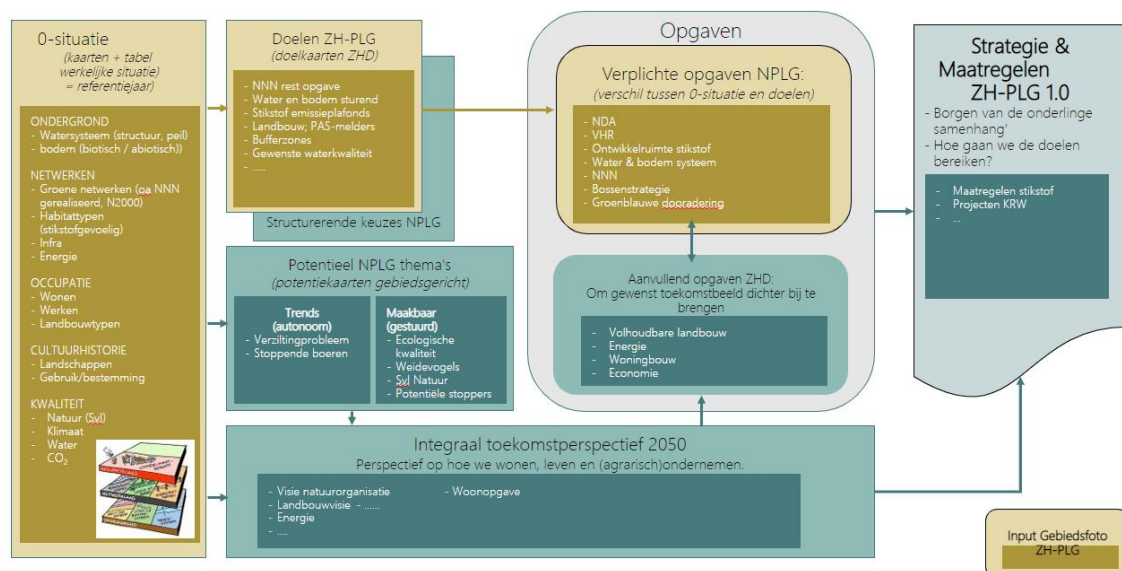
Gebiedspartijen met ideeën voor nieuwe initiatieven of projecten, kunnen deze via de deelgebieds-overleggen agenderen om op te nemen in het gebiedsplan of maatregelenpakket. Nieuwe projecten en initiatieven worden pas in het gebiedsplan of maatregelenpakket opgenomen als dit op deelgebiedsniveau aan de orde is geweest. Plannen en ideeën die nog niet ver genoeg zijn uitgewerkt landen wellicht nog niet in deze eerste versie 1.0, maar kunnen verder vormkrijgen richting de gebiedsplannen 2.0, 3.0 etc.

Generieke maatregelen ZH

Een belangrijk aandeel in doelbereik in het gebied, zal ook moeten komen van generieke maatregelen (bv. t.a.v. mest) of maatregelen in andere sectoren. Een beschrijving van deze maatregelen en de bijdrage daarvan op doelbereik in de Zuid-Hollandse Delta is een belangrijke voorwaarde voor het verkrijgen van draagvlak voor maatregelen in het gebied zelf.

SCHEMATISCH OVERZICHT INHOUDELIJKE COMPONENTEN

Schematisch overzicht inhoudelijke componenten:

ORGANISATIE EN GOVERNANCE IN HET GEBIED

ROL PROVINCIE ZUID-HOLLAND

De provincie is als gebiedsautoriteit verantwoordelijk voor het indienen van het ZH-PLG 1.0, wat uiterlijk 1 juli 2023 zal plaatsvinden. Het gebiedsprogramma wordt samengesteld op basis van door gebiedspartners gedragen gebiedsplannen van de drie kerngebieden Zuid-Hollandse Delta, Kust en Duinen, Veenweiden. Hiervoor vindt in mei een integratieslag plaats. Het doel van de integratieslag is synergie en samenhang te borgen tussen de drie kerngebieden, fasering en prioriteiten in de plannen aan te brengen en afspraken te maken over borging van de uitvoerbaarheid. De integratieslag zal daarmee mogelijk tot bijstelling van de kerngebiedsplannen leiden. Bij deze integratieslag worden vertegenwoordigers van kerngebieden, experts en medeoverheden betrokken (Rijk, gemeenten en waterschappen).

In elk kerngebied ondersteunt de provincie een efficiënte samenwerkings- en overlegstructuur op maat, die recht doet aan de verschillende rollen en belangen in het betreffende kerngebied.

BREDE GEBIEDSBIJEENKOMSTEN VOOR ALLE STAKEHOLDERS

Om de werkzaamheden binnen de deelgebieden zo goed mogelijk te faciliteren worden regelmatig (kennis-) bijeenkomsten op het schaalniveau van de gehele Zuid-Hollandse Delta georganiseerd met (vertegenwoordigers van) de stakeholders in het gebied. Voor deze bijeenkomsten zijn (vertegenwoordigers van) stakeholders benaderd en uitgenodigd die in het gebied een rol hebben als bevoegd gezag, grondeigenaar of beheerder. Er is een brede stakeholderanalyse uitgevoerd om die partijen te identificeren en een passende plek te geven in het proces.

De brede bijeenkomsten zijn gericht op het creëren van een gedeelde kennisbasis, draagvlak en integratie van gebiedsagenda's. Partijen kunnen hiermee gericht aan de slag in de vijf deelgebieden.

Belangenorganisaties zonder zo'n specifieke rol in het gebied, zijn niet de doelgroep voor deze bijeenkomsten en worden daarvoor daarom niet actief uitgenodigd. Zij ontvangen wel de verslagen van deze bijeenkomsten.

BESTUURLIJKE REGIEGROEP VOOR HELE GEBIED

Voor de integratie van de input en maatregelen per deelgebied tot één gebiedsplan voor de Zuid-Hollandse Delta, wordt een bestuurlijke regiegroep ingericht.

1. Functie regiegroep: samenvoegen van de door de deelgebieden opgeleverde input en gebiedsagenda's binnen de door rijk en provincie gestelde kaders en te behalen doelen voor ZHD; adviseren m.b.t. het gebiedsplan ZHD dat hiermee ontstaat; commitment uitspreken m.b.t. de uitvoering van de eigen deelgebiedsagenda's.
2. Samenstelling regiegroep Zuid-Hollandse Delta
 - a. Voorzitter: gedeputeerde Jeannette Baljeu
 - b. Vanuit ieder deelgebied (eiland) de voorzitter van de betreffende stuurgroep (meestal een wethouder; indien de voorzitter geen wethouder is ook één wethouder uit het gebied)
 - c. Eén bestuurder van Waterschap Hollandse Delta
 - d. Eén vertegenwoordiger per TBO met grondbezit in ZHD: SBB, ZHL, Natuurmonumenten
 - e. Eén vertegenwoordiger per agrarisch collectief: LTO Noord, Agrarisch Jongeren Kontakt, Agrarisch collectief Zuid-Hollandse eilanden, Caring Farmers
 - f. Eén vertegenwoordiger namens Particulier grondbezit
 - g. Eén vertegenwoordiger namens NMF
3. Rolverdeling:
 - a. Gedeputeerde Baljeu: voorzitten regiegroep
 - b. Voorzitters deelgebieden (5 eilanden): verantwoordelijk voor het opleveren van een integrale gebiedsagenda per deelgebied, binnen de gestelde kaders van het NPLG.
 - c. Deelgebiedsagenda's worden in de regiegroep aangeboden aan de provincie en worden geïntegreerd tot één kerngebiedsplan Zuid-Hollandse Delta (doet de provincie).
 - d. Gemeenten, waterschap, TBO's en vertegenwoordiging agrarische sector hebben in de regiegroep een adviserende rol t.a.v. het integreren van de agenda's tot één kerngebiedsplan Zuid-Hollandse Delta. Zij worden door de provincie gevraagd in te stemmen (commitment geven) met de eindversie van het kerngebiedsplan.
 - e. Gedeputeerde is ontvanger van het geïntegreerde kerngebiedsplan.
 - f. Na aanbidding van het kerngebiedsplan doet de provincie een integratieslag van het kerngebiedsplan met de gebiedsplannen uit de andere twee kerngebieden (Kust & Duinen en Veenweiden) om te komen tot één provinciaal gebiedsprogramma. Dit kan mogelijk leiden tot aanpassing van de kerngebiedsplannen en de deelgebiedagenda's als dat noodzakelijk blijkt om de doelen te kunnen halen.

PROVINCIAAL GEBIEDSTEAM ZUID-HOLLANDSE DELTA

Er is een provinciaal gebiedsteam Zuid-Hollandse Delta onder leiding van een gebiedsmanager die het gebiedsproces coördineert en faciliteert. Vanuit het gebiedsteam is er voor ieder deelgebied een gebiedscoördinator beschikbaar die samen met gemeente(n) en waterschap de samenwerking met lokale gebiedspartijen vormgeeft en aanstuurt.

Binnen het gebiedsteam wordt ook de betrokkenheid vanuit de inhoudelijke NPLG-thema's georganiseerd en vertaald naar gebiedsspecifieke informatie. Het gebiedsteam zorgt eveneens voor de onderlinge afstemming met de andere twee kerngebieden en de provinciale integratieslag richting een provinciaal gebiedsprogramma.

Het gebiedsteam Zuid-Hollandse Delta is onderdeel van de ZH-PLG-organisatie.